

## Resensie

### ***Wiplala* (Protea Boekhuis, 2018) deur Annie M.G. Schmidt (vertaler: Amelia de Vaal)**

**Teneal Apollis**

Die verhaal *Wiplala*, geskryf deur Annie M.G. Schmidt, dateer uit die vroeë 1900's. Daar is 40 uitgawes van die boek waarvan die 2018-tekst die tweede Afrikaanse uitgawe is. Schmidt se werk word gekenmerk deur “droge humor” en “vooral een wereld van woorden, van zinnetjes die je bijblijven” wat deurlopend meestal implisiet in *Wiplala* geïmplementeer word (De Jong, 2014). Die temas van familie, vriendskap, omgee, onvoorwaardelike liefde en andersheid staan ook sentraal in die tekst. Schmidt se werk is sosio-polities ingestel deurdat ongelyke magsverhoudings belig word. Sy daag die norm en konvensies uit deur die implementering van kreatiewe taalmiddele. Dit wat as abnormaal beskou word in ons samelewings, word byvoorbeeld uitgebeeld as normaal gesien in die feit dat die hoofkarakter 'n buiteaardse wese is wat gehuisves word deur 'n ‘normale’ gesin.

Die gebeure skop af in die woning van die Blom-gesin. Soos enige ander doodgewone aand is meneer Blom, 'n skrywer, besig om aan sy nuutste boek te werk. Sy kinders Nella Della en Johannes dwaal erg verveeld in die huis rond op soek na iets om te doen wanneer hul kat 'n klein mannetjie, 'n Wiplala, vang (8)! Wiplala kan toor, maar is nie baie goed daarin nie, wat lei tot 'n reeks vreemde en interessante avonture waarin vele betekenisvolle lewenslesse opgesluit lê. Dié fantasieverhaal ontgin dus die vriendskap wat gesluit word tussen 'n buiteaardse wese en die Blom-gesin. Hierdie ‘verbode’ vriendskap sorg vir heerlike spanning in die gebeure soos, onder andere, wanneer Wiplala 'n sukkelende digter, Arthur Holiday, 'n familiërvriend van die Blom-gesin, in 'n standbeeld verander (16) en wanneer Wiplala die hele Blom-gesin verklein om te verhoed dat hulle gevang word en tronk toe gaan nadat meneer Blom nie genoeg geld het om 'n restaurantrekening te betaal nie (29).

Die tema van armoede, wat nie dadelik opvallend is aan die begin van die verhaal nie, word hier beklemtoon. Die leser word eintlik mislei, want daar word 'n beeld geskep, van veral meneer Blom, wat die indruk wek dat die gesin bekend en welaf is: “Meneer Blom is 'n geleerde en hy is besig om 'n boek te skryf met die titel *Politieke Spanninge in die Middeleeue*. Met ander woorde, 'n baie geleerde boek” (8). Die herhaling van die woord “geleerde” versterk die afleidings wat gemaak word. Die indruk wat hier geskep word van die karakters kontrasteer met die beelde wat geskep word wanneer hulle brood eet met grondboontjebotter en tee vir aandete (13) asook wanneer hulle die ruimte betree van die duur restaurant.

Hul finansiële situasie en sosiale stand word bevestig in die beskrywing van die ruimtes waarin die kontras tussen ryk en arm toenemend sigbaar word (“dis te duur en te deftig ... Daar’s ek te bang om in te gaan ... Kom ons gaan liever Pannekoek-huisie toe”, 26).

Die kwessie van armoede is ook prominent by die Holidays-gesin, spesifiek Arthur (15):

Hy’s altyd honger, want hy’s ’n digter. Hy het al honderd sewe-en-veertig digbundeltjies gepubliseer, maar niemand wil dit ooit lees nie en niemand wil ooit die boekies koop nie. Daarom is hy altyd arm en honger.

Die verkleining van die woorde “digbundeltjies” en “boekies” is ’n voorbeeld van Schmidt se subtile droë humor wat dieper betekenis suggereer in die teks. Holiday is nie gewild in sy gemeenskap nie, heel moontlik weens sy ekonomiese of sosio-politieke status met die gevolg dat niemand belangstel daarin om sy bundels te koop nie en hy dus geen inkomste het nie.

Wanneer Wiplala, uit vrees dat hy hom gaan saamneem huis toe, vir Arthur in ’n standbeeld verander, is dit ironies hoedat sy lewensomstandighede in sy afwesigheid verander. Hy kry uiteindelik die eer en erkenning waarna hy so lank gesmag het. Sy standbeeld word uitgestal op die dorpsplein en sy boeke word op groot skaal verkoop: “Hy word elke dag beroemder. En ryker” (21). Meneer Blom se reaksie daarop is betekenisvol:

‘Hulle sock Arthur Holiday se gedigte,’ mompel meneer Blom. ‘Nou is hy skielik régtig beroemd. Almal kry skaam omdat hulle nog nooit sy boeke gelees het nie.’

Die burgemeester slaan die spyker op die kop ten opsigte van meneer Holiday se verdrukte omstandighede wat ’n direkte gevolg is van die politieke situasie en ongelyke magsverhoudings in die samelewing: “U sien die leë bord! Die simbool van die digter se hedendaagse posisie. Die leë bord! Die honger, die armoede, miskenning!” (18). Hier kom Schmidt se humor, wat dalk meer gemik is op die ouer as die kinderleser, weer duidelik aan bod.

Die kwessie van klassisme en rassisme word ook veral beklemtoon in die kontrasterende karakterisering van twee bejaarde vroue en Klasie hul diensmeisie:

Twee oue dames: juffrou Adéle en juffrou Louise. Hulle is baie deftig, hulle is baie presies en hulle lewensuitkyk is baie ouderwets ... Klasie is die diensmeisie. Sy’s nog baie jonk en sy kom uit die platteland en sy’s eintlik doodbang vir die twee streng dames in swart geklee.

Klasie word vals beskuldig van diefstal deur die twee vroue weens haar afkoms van 'n armoedige omgewing. Kontekstueel word die kontrasterende ruimtes en karakterisering gekoppel aan magsverhoudinge in die samelewing wat onvermydelik gepaardgaan met uitsluiting en vervreemding wat deur beide Klasie en die Blom-gesin ervaar word soos gesien in hul ervarings by die duur restaurant en wanneer hulle in 'n paleis beland (44).

Die Blom-gesin se onvoorwaardelike liefde en omgee vir mekaar maak die onplesierige situasies waarmee hulle te kampe het draaglik, en red hulle telkemaal uit ongemaklike en gevaarlike situasies. Hierdie tema van liefde en omgee word veral beklemtoon in die wyse woorde van Lottie, 'n hospitaalsiënt wat die Blom-gesin beskerm wanneer hulle per ongeluk in die hospitaal beland:

'Ek dink dis wat my soveel beter gemaak het: As 'n mens probeer om ánder mense gelukkig te maak, dan word jy self veel gelukkiger daarvan as wanneer mense jóú probeer gelukkig maak ...' (65)

Wiplala se karakterontwikkeling is 'n belangrike storielyn in die boek. Waar hy met sy aankoms by die Blom-gesin soos 'n mislukking voel ("Hulle het gesê ek's 'n sukkelaar", 12) en emosies van treurigheid, hartseer en verlange ervaar, is hy aan die einde van die verhaal vol selfvertroue (101) weens die Blom-gesin se aanmoedigings, liefde en omgee. Die spanning wat deurlopend in die verhaal voorkom, sorg vir 'n interessante leeservaring en maak dit moeilik om die boek neer te sit voordat jy dit heeltemal klaar gelees het. Die geldigheid van die temas in die hedendaagse samelewing maak die boek gepas vir alle ouderdomsgroepe deurdat jonk en oud kan identifiseer met die kwessies wat belig word.

De Vaal, 'n bekroonde internasionale vertaler van kinder- en jeugboeke (fantasie-genre), het haar knap van haar taak gekwyd in die vertaling van *Wiplala*. Die helder beelde en illustrasies van Amsterdam (deur Philip Hopman) aktiveer die leser se verbeelding met die gevolg dat die leser moeiteloos deel word van die fantasiewêreld en meegesleur word in die spanningryke verhaaltrant. Die verbeeldingryke illustrasies en weergee van die gebeure sorg ook dat die Europese kultuur en lewenslesse wat Schmidt in die oorspronklike teks beklemtoon, nie verlore gaan in die vertalingsproses nie. Dit is 'n leeservaring wat enige kind se verbeelding sal prikkel! Hierdie internasionale vertaling is 'n verrykende toevoeging tot die Afrikaanse kinderliteratuur.

## Bronnelys

**De Jong, F.** 2014. Wiplala: actie gaat ten koste van droge humor. *BN. De Stem*.  
<https://www.bndestem.nl/>. (Datum van gebruik: 21 Mei 2021).